

FONDAZIONE ROMANA
JANINA UMIASTOWSKA

FUNDACJA RZYMSKA
IM. JANINY UMIASTOWSKIEJ

Fondo n. 19

Associazione dei Combattenti Polacchi in Italia

1948-2007

Inventario

A cura di Rafał Górny

2025

Introduzione

L'Associazione dei Combattenti Polacchi (Stowarzyszenie Polskich Kombatantów – SPK) è nata nel 1946 a Londra come un organo centralizzato che riuniva le organizzazioni locali di combattenti attive nei paesi dove si erano stabiliti i soldati smobilitati delle Forze armate polacche in Occidente. Il 22 febbraio 1947 fu formalmente istituita la sezione italiana del SPK. Durante il congresso costitutivo, tenuto a Forlì, fu istituito il Consiglio Direttivo, di cui divenne presidente Zbigniew Gawlik. All'inizio del 1948 sul territorio italiano erano attivi 9 circoli del SPK, che riunivano circa 1000 persone. Una figura che contribuì in modo considerevole alla nascita delle strutture italiane del SPK fu Witold Zahorski (1912-1989), che ricoprì la funzione di presidente del Consiglio Direttivo negli anni 1948-1989. A seguito dei cambiamenti politici del 1989, su proposta delle autorità polacche fu creata in Italia una nuova Associazione dei Combattenti Polacchi, di cui divenne presidente Jan Zdzisław Zaremba. L'organizzazione adottò un nuovo statuto e fu registrata presso le autorità italiane.

L'attività dell'Associazione si è concentrata in larga misura sulla cura dei cimiteri di guerra, sull'organizzazione delle celebrazioni degli anniversari (il più importante dei quali è quello della battaglia di Montecassino) e su attività di divulgazione, educative e culturali.

La Fondazione romana Janina Umiastowska conserva materiali concernenti l'Associazione dei Combattenti Polacchi in Italia, consegnati da Jan Zdzisław Zaremba. Essi riguardano principalmente l'attività dell'Associazione dopo il 1989. Vi si trovano le varie versioni dello statuto, le bozze dei protocolli delle riunioni del Consiglio Direttivo, i conti e la corrispondenza con la dirigenza della Federazione Mondiale del SPK. Si sono conservati anche dei materiali legati all'organizzazione delle celebrazioni del 50° anniversario della battaglia di Montecassino.

I materiali sono stati disposti in ordine tematico-cronologico. Sono state rimosse dagli atti tutte le parti metalliche e sono stati collocati in nuove cartelle e contenitori senza acidi. Nel corso dei lavori sono stati espunti 2 cm di atti (doppioni e fotocopie). Il fondo comprende gli anni 1948-2007 e conta 22 unità archivistiche, pari a 0,20 ml.

Bibliografia (scelta)

Habielski Rafał, *Zmysł życia zrzeszonego. Stowarzyszenie Kombatantów Polskich w latach 1945-1997*, <http://www.spk-wb.com/federacja/> (on-line: 25.09.2025)

Zahorski Witold, *Polak we Włoszech*, Rzym 1983

Zaremba Jan Zdzisław, *Wspomnienia „nietypowego” Polaka*, w: *Świadectwa – Testimoniae*, t. I: *W walce o niepodległość*, red. E. Prządka, Rzym 2000, s. 100-133

	Tytuł	Daty	Opis j.a.	Uwagi
1	Statuty Stowarzyszenia Polskich Kombatantów w Italii.	1967, 1992	Luzy; stan dobry; j. polski, j. włoski; maszynopis; k. 19	
2	Walne zebrania Zarządu – protokoły, notatki.	1948, 1992-1995	Luzy; stan dobry; j. polski; druk, rękopis; k. 42	
3	Sprawy finansowe – książeczki czekowe, zestawienia wydatków, wyciągi z kont bankowych.	1991-1996	Luzy; stan dobry; j. włoski; rękopis, druk; k. 138	
4	Sprawy finansowe – rachunki, pokwitowania, potwierdzenia wydatków.	1966, 1991-1995	Luzy; stan dobry; j. polski, j. włoski; druk, rękopis; k. 73	
5	Sprawy finansowe – rachunki, pokwitowania, potwierdzenia wydatków.	1998-2003	Luzy; stan dobry; j. polski, j. włoski; rękopis, druk; k. 65	
6	Odezwy do kombatantów; komunikat Zarządu w sprawie prowokacyjnych artykułów zamieszczanych na łamach czasopisma „Głos Polski w Apulii”.	1954, 1955	Luzy; stan dobry; j. polski, maszynopis; k. 12	
7	Korespondencja władz Stowarzyszenia Kombatantów Polskich w Italii z władzami Federacji Światowej Stowarzyszenia Polskich Kombatantów.	1948, 1961, 1964-1966	Luzy; stan dobry; j. polski; maszynopis; k. 11	
8	Korespondencja z władzami Federacji Światowej Stowarzyszenia Polskich Kombatantów – m.in. sprawozdania, komunikaty.	1992-1997	Luzy; stan dobry; j. polski; druk; k. 226	
9	Komunikat nr 2 z 1994 roku i komunikat nr 4 z 2002 roku wydane przez Prezydium Rady Federacji Światowej Stowarzyszenia Polskich Kombatantów.	1994, 2002	Luzy; stan dobry; j. polski; druk; k. 37	
10	Korespondencja Zarządu w sprawach związanych z bieżącą działalnością.	1996-1998	Luzy; stan dobry; j. polski, druk, rękopis; k. 24	
11	Członkowie – wykazy, podania o przyjęcie do Stowarzyszenia	1992-1993	Luzy; stan dobry; j. polski; druk, rękopis; k. 43	kserokopie
12	Formularze wniosków o nadanie odznaczeń.	b.d.	Luzy; stan dobry; j. polski; druk; k. 12	
13	Uroczystości i odczyty organizowane przez Stowarzyszenie – zaproszenia, broszury.	1967-1993	Luzy; stan dobry; j. polski, j. włoski; druk; k. 48	
14	50. rocznica bitwy o Monte Cassino – listy uczestników, korespondencja Henryka Piotrowskiego.	1994	Luzy; stan dobry; j. polski; j. włoski; druk, rękopis; k. 25	kserokopie
15	50. rocznica bitwy o Monte Cassino – organizacja obchodów, program obchodów, komunikaty komitetu organizacyjnego.	1994	Luzy; stan dobry; j. polski; rękopis, druk; k. 28	kserokopie

16	50. rocznica bitwy o Monte Cassino – programy obchodów, wycinki prasowe.	1994	Luzy; stan dobry; j. polski, j. włoski; druk, rękopis; k. 38	kserokopie
17	50. rocznica wyzwolenia Bolonii przez wojska 2. Korpusu – programy obchodów, korespondencja, wycinki prasowe.	1995	Luzy; stan dobry; j. polski, j. włoski; rękopis, druk; k. 21	kserokopie
18	Korespondencja: Dorota Cerwas, Grażyna Blelska	2002, 2007	Luzy; stan dobry; j. polski; rękopis; k. 3	
19	Varia – luźne notatki i kserokopie związane głównie z działaniami wojsk 2. Korpusu.	b.d.	Luzy; stan dobry; j. polski, j. włoski; rękopis, druk; k. 26	
20	„Program organizacyjny wizyty państwowej prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej pana Aleksandra Kwaśniewskiego z Małżonką w Republice Włoskiej oraz audiencji u Jego Świątobliwości papieża Jana Pawła II”	1997	Luzy; stan dobry; j. polski; druk	kserokopia
21	„Biuletyn duszpasterstwa Polaków we Włoszech” wydawany przez ks. Władysława Rubina.	1954-1960	Luzy; stan dobry; j. polski; druk	Numery 1-17; fotografie
22	Wycinki prasowe i artykuły.	1979-2003	Luzy; stan dobry; j. polski, j. włoski; druk	

Ogólna liczba pozycji: 22

Opracował: Rafał Górny

Rzym, wrzesień 2025 r.